

การออกแบบลวดลาย : การถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่น ของช่างเครื่องเงินอำเภอเขวาสินรินทร์ จังหวัดสุรินทร์

ดุรงค์ฤทธิ์ เอกวงษา^{*}

บทคัดย่อ

การศึกษาวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการออกแบบลวดลายเครื่องประดับเงินของช่างเครื่องเงิน อำเภอเขวาสินรินทร์ จังหวัดสุรินทร์ เพื่อศึกษาการถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านการออกแบบลวดลายของช่างเครื่องเงิน อำเภอเขวาสินรินทร์ จังหวัดสุรินทร์ ประชากรในการศึกษาเป็นช่างเครื่องเงินที่ประกอบอาชีพทำเครื่องประดับเงิน และเป็นผู้ถ่ายทอดความรู้ทั้งในอดีตและปัจจุบัน ในเขตอำเภอเขวาสินรินทร์ จังหวัดสุรินทร์ ใช้วิธีการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จำนวน 13 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสัมภาษณ์ ชนิดมีโครงสร้าง (Structured Interview guide) การวิเคราะห์ข้อมูลใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) การตีความข้อมูล (interpretation) แล้วหาข้อสรุปและนำเสนอด้วยการบรรยายตามประเด็นที่ศึกษา

ผลการวิจัยพบว่า การออกแบบลวดลายเครื่องประดับเงินของช่างเครื่องเงิน อำเภอเขวาสินรินทร์ จังหวัดสุรินทร์ แบ่งวิธีการออกแบบลวดลายได้เป็น 2 วิธี คือ วิธีการสลักลวดลายหรือกดให้เกิดลวดลาย และวิธีการประดับตกแต่งให้เกิดลวดลาย มีการออกแบบลวดลายเครื่องประดับเงิน 2 รูปแบบ คือ การออกแบบลวดลายเครื่องประดับเงินแบบประเก๋ม และการออกแบบลวดลายเครื่องเงินแบบตะเกาว์

การออกแบบลวดลายเครื่องประดับเงินแบบประเก๋มและแบบตะเกาว์ แบ่งตามลักษณะลวดลายการออกแบบได้ 3 ลักษณะ คือ (1) การออกแบบลวดลายโดยอาศัยแนวคิดจากสิ่งแวดล้อมที่มีอยู่ในธรรมชาติ (2) การออกแบบลวดลายเรขาคณิต เป็นการจัดวงองค์ประกอบของเส้น จุด วงกลม สามเหลี่ยม สี่เหลี่ยม ลงบนพื้นผิวภายนอกของเครื่องประดับเงิน แสดงลักษณะการตัดกันและความกลมกลืนกันของลวดลาย (3) การออกแบบตามจินตนาการของช่างเครื่องเงิน การออกแบบเครื่องประดับเงินแบบตะเกาว์ ปัจจุบันได้มีการออกแบบเพิ่ม จำนวน 2 ลวดลาย คือ (1) ลวดลายดอก รังหอก 3 ชั้น (2) ลวดลายดอกพริก คุณค่าและความสำคัญของการออกแบบลวดลายเครื่องประดับเงินในอดีตและปัจจุบัน มีคุณค่าและความสำคัญแยกได้ 3 ด้าน คือ คุณค่าและความสำคัญด้านศิลปะ คุณค่าและความสำคัญทางเศรษฐกิจ คุณค่าและความสำคัญทางสังคม

การออกแบบลวดลายและการถ่ายทอดภูมิปัญญาการออกแบบลวดลายเครื่องประดับเงินในอดีตและปัจจุบัน มีขั้นตอนการออกแบบลวดลายและการถ่ายทอดภูมิปัญญาที่คล้ายคลึงกัน

คำสำคัญ : การออกแบบลวดลาย, ภูมิปัญญาท้องถิ่น, ช่างเครื่องเงิน

^{*} อาจารย์ สาขาวิชาออกแบบผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม คณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์
โทร. 081-669-4823 อีเมลล์ : durongritt2513@hotmail.com

Pattern Design: the Handing Down of Local Wisdom of the Silversmiths in Khwaosinarin District

Durongrit Ekwongsa *

Abstract

The purposes of this research were to study the art of engraving the silver jewelry; and to see how the local wisdom of this art was handed down from generation to generation of the silversmiths in Khwaosinarin District, Surin Province. The populations of this study were the silversmiths in the past and at the present of the district. The samples, drawn by means of the purposive sampling, were the thirteen silversmiths. The tools used in collecting the data were the Structured Interview Guide Scripts. Data analysis was done by means of content analysis, data interpretation, and conclusion. The points of the study, then, were presented through descriptions.

It was found that there were two methods of producing the silver jewelry; to engrave, and to ornament. There were two patterns of design; the design pattern for beads, and the design pattern for earrings.

The design patterns for beads and earrings can be divided into three types: (1) the design pattern derived from the natural products, (2) the geometric design of a line, a point, a circle, a triangle, a rectangle engraved on the surface of the silver jewelry to show the contrast as well as the harmony of the patterns, (3) the design patterns derived from the spontaneous outflow of the powerful feeling of the silversmiths themselves. At the present, there are two more design patterns for earrings; (1) the pattern derived from the meadow flowers in triple piles, and (2) the pattern derived from the bird pepper flowers. The values and the significance of designing the patterns of the silver jewelry, both in the past and at the present can be considered into three different dimensions; art values, economic values, and social values.

The pattern designing of the silver jewelry and the way to hand down this art of the silversmiths in Khwaosinarin District both in the past and at the present had similar steps of implementation.

Keyword: Pattern Design, Local Wisdom, Silversmiths

* Lecturer, Department of Industrial Design, Faculty of Industrial Technology, Surindra Rajabhat University.
Tel. 081-669-4823 Email : durongritt2513@hotmail.com

1. บทนำ

จังหวัดสุรินทร์เป็นจังหวัดหนึ่งทางภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนใต้ที่มีชื่อเสียงทางด้านโบราณสถานและโบราณวัตถุอันเก่าแก่ และบ่งบอกถึงการมีวัฒนธรรมอันเป็นเอกลักษณ์ของตนเอง และในทุก ๆ ปีจะมีนักท่องเที่ยวในงานเทศกาลงานแสดงของช้าง และท่องเที่ยวชมโบราณสถาน ตลอดจนการท่องเที่ยวเลือกซื้อสินค้าหัตถกรรมพื้นบ้าน ซึ่งมีอยู่มากมายทั้งในจังหวัดและสถานที่ใกล้เคียง ตำบลเขวาสินรินทร์ อำเภอเขวาสินรินทร์ จังหวัดสุรินทร์ เป็นอีกแหล่งหนึ่งที่ได้รับความสะดวกจากนักท่องเที่ยวเป็นอย่างมาก เนื่องจากเป็นแหล่งผลิตงานศิลปหัตถกรรมเครื่องประดับเงินที่ได้รับความนิยมเป็นอย่างมาก อีกทั้งยังเป็นเอกลักษณ์ของชุมชนท้องถิ่น ในปัจจุบันงานศิลปหัตถกรรมเครื่องเงินเป็นงานศิลปหัตถกรรมพื้นบ้านที่มี การสืบทอดกันมาอย่างช้านาน ซึ่งเป็นการผลิต และออกแบบโดยช่างในชุมชนท้องถิ่นเป็นการเพิ่มรายได้ให้กับช่างผู้ผลิตเครื่องเงินนอกเหนือจากการประกอบอาชีพด้านการเกษตรกรรมอีกทางหนึ่งด้วย จึงนับได้ว่างานศิลปหัตถกรรมเครื่องเงิน ของจังหวัดสุรินทร์ เป็นงานศิลปหัตถกรรมท้องถิ่นที่เป็นเอกลักษณ์ มีแนวคิดและวิธีการออกแบบที่เกิดจากภูมิปัญญาชาวบ้าน อันเป็นมรดกทางวัฒนธรรมที่มีกระบวนการถ่ายทอดภูมิปัญญาอย่างยาวนานและต่อเนื่อง ควรค่ายิ่งต่อ การอนุรักษ์ พัฒนาและมีการเผยแพร่งานศิลปหัตถกรรมเครื่องเงิน จังหวัดสุรินทร์ให้คงอยู่กับชุมชนท้องถิ่นสืบไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

ในการศึกษาวิจัยเรื่อง การถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นของช่างเครื่องเงิน อำเภอเขวาสินรินทร์ จังหวัดสุรินทร์ มีวัตถุประสงค์ในการวิจัยดังนี้

2.1 เพื่อศึกษาการออกแบบลวดลายเครื่องเงินของช่างเครื่องเงิน อำเภอเขวาสินรินทร์ จังหวัดสุรินทร์

2.2 เพื่อศึกษาการถ่ายทอดภูมิปัญญาการออกแบบลวดลายการทำเครื่องประดับเงิน ของช่างเครื่องเงิน อำเภอเขวาสินรินทร์ จังหวัดสุรินทร์

3. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

3.1 ได้ทราบถึงการออกแบบลวดลายเครื่องเงินและการถ่ายทอดภูมิปัญญาของช่างเครื่องเงินอดีตถึงปัจจุบัน

3.2 เป็นประโยชน์สำหรับผู้สนใจอันนำไปประยุกต์ใช้ในการออกแบบการประดับตามความเหมาะสมในสถาบันการศึกษาต่อไป

3.3 เป็นแนวทางสำหรับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องนำไปพิจารณาในกระบวนการส่งเสริมและพัฒนาช่างฝีมือด้านเครื่องเงินในท้องถิ่นให้มีการพัฒนาฝีมือให้เกิดความชำนาญยิ่ง ๆ ขึ้นไป

4. วิธีดำเนินการวิจัย

ในการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยตามขั้นตอนดังนี้

4.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

4.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

4.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล

4.4 การวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ได้แก่บุคคลผู้เป็นช่างเครื่องเงินที่ประกอบอาชีพทำเครื่องประดับเงินและทำการถ่ายทอดภูมิปัญญาการทำเครื่องประดับเงินให้แก่ผู้เรียนอยู่ในเขตพื้นที่ อำเภอเขวาสินรินทร์ จังหวัดสุรินทร์ จำนวน 13 คน

กลุ่มตัวอย่าง

ในการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่าง ใช้วิธีคัดเลือกตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จำนวน 13 คน โดยมีเกณฑ์พิจารณาหรือกำหนดจากสิ่งต่อไปนี้ คือ

4.1.1 เป็นช่างเครื่องเงินที่มีชื่อเสียงและได้รับการยกย่องหรือยอมรับจากผู้คนในชุมชนว่ามีความชำนาญในการทำเครื่องเงิน

4.1.2 มีประสบการณ์ในการทำเครื่องเงิน โดยกำหนดจากระยะเวลาของช่างเครื่องเงินที่ได้รับการถ่ายทอดและใช้ในการประกอบอาชีพด้านนี้มาโดยตลอดจนถึงปัจจุบัน

4.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้มี 2 ประเภทคือ

4.2.1. แบบสัมภาษณ์ชนิดที่มีโครงสร้าง (Structured Interview Schedule) โดยมีวิธีการสร้างเครื่องมือดังต่อไปนี้

1) ศึกษาหลักการและแนวทางการสร้างคำถามจากเอกสาร จำนวน 3 เรื่อง คือ หลักการสร้างและเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยของ วิเชียร เกตุสิงห์ [5] วิจัยเชิงคุณภาพของ สุภางค์ จันทวานิช [10] และระเบียบวิธีวิจัยด้านสังคมศาสตร์ : แนวทางสู่การปฏิบัติของ สุวิมล ติรกาพันธ์ [12] รวมทั้งได้ศึกษาตัวอย่างและ แนวทางการใช้คำถามจากงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเรื่องกระบวนการถ่ายทอดภูมิปัญญา จำนวน 2 เรื่อง คือ กระบวนการถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นในการผลิตอุตสาหกรรมเครื่องปั้นดินเผาตำบลทุ่งหลวง อำเภอคีรีมาศ จังหวัดสุโขทัย ของ ธิติมา ทิพย์สังวาลย์ [2] และกระบวนการถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นการทำเครื่องเงินของช่างเครื่องเงินจังหวัดเชียงใหม่ ของภาณุพงศ์ จงซานสิทโธ [3]

2) ดำเนินการสร้างแบบสัมภาษณ์ฉบับร่าง จำนวน 1 ชุด โดยสร้างคำถามตามแนวทางของ วิเชียร เกตุสิงห์ [5] สุภางค์ จันทวานิช [10] และ สุวิมล ติรกาพันธ์ [12] แบบสัมภาษณ์ทั้งหมด แบ่งเป็น 2 ประเด็นใหญ่ คือ ตอนที่ 1 แหล่งชุมชนและประสบการณ์ของช่างเครื่องเงิน

แบ่งเป็นหัวข้อคำถามที่ครอบคลุมเนื้อหา ต่อไปนี้คือ

1. ชุมชนของช่างเครื่องเงิน
 2. ประสบการณ์ในการประกอบอาชีพของช่างเครื่องเงิน
- ตอนที่ 2 ศึกษาการออกแบบลวดลายเครื่องประดับเงินของช่างเครื่องเงิน

แบ่งเป็นหัวข้อคำถามที่ครอบคลุมเนื้อหา ต่อไปนี้

1. คุณค่าของอาชีพทำเครื่องเงิน
2. ค่านิยมและความเชื่อเกี่ยวกับทักษะ
3. ความสัมพันธ์ภาพระหว่างบุคคล
4. คุณค่าทางศิลปะของเครื่องเงิน

3) นำแบบสัมภาษณ์ฉบับร่างทั้งหมด เสนอผู้เชี่ยวชาญเพื่อตรวจสอบคุณภาพความตรงตามเนื้อหา (Content Validity) ดังแนวทางที่ สุภาพ วาดเขียน [11] และ สุวิมล ติรกาพันธ์ [12] ได้ให้แนวทางเอาไว้อย่างสอดคล้องกันทำให้ผู้เชี่ยวชาญได้พิจารณาความสอดคล้องครอบคลุม เพื่อให้ผู้เชี่ยวชาญได้ทราบที่มาของคำถามแต่ละข้อว่ามาจากประเด็นใด และถ้าผู้เชี่ยวชาญเห็นด้วยกับข้อคำถามในแต่ละข้อว่ามาจากประเด็นใดและถ้า

ผู้เชี่ยวชาญเห็นด้วยกับข้อคำถามในแต่ละข้อและเข้าใจในข้อคำถามเป็นอย่างดีเกี่ยวกับแบบสัมภาษณ์นั้น ก็ถือว่ามีความตรงตามเนื้อหา

4) หาค่าความเชื่อมั่นหรือความเที่ยง (Reliability) ของแบบสัมภาษณ์ โดยนำไปทดลองใช้ (Try out) กับช่างเครื่องเงินซึ่งมีในกลุ่มตัวอย่างจริง จำนวน 8 คน

5) นำแบบสัมภาษณ์ที่ผ่านการทดลองใช้แล้ว ให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบอีกครั้งหนึ่งเพื่อปรับข้อความให้การวิจัย เพื่อนำไปใช้สัมภาษณ์กับกลุ่มตัวอย่างจริง

6) เครื่องมือในการวิจัยชนิดอื่น ประกอบด้วย กล้องบันทึกภาพ และเทปบันทึกเสียง เพื่อใช้บันทึกภาพและเสียง ของช่างเครื่องเงินขณะที่ผู้วิจัยทำการสัมภาษณ์

4.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลดังนี้คือ

4.3.1 เดินทางไปติดต่อขอพบเพื่อพูดคุยด้วยวาจาพร้อมแนะนำตัวเองและวัตถุประสงค์ในการทำงานวิจัยในครั้งนี้ เพื่อสร้างความคุ้นเคย ความสัมพันธ์อันดี อันจะส่งผลให้ผู้ให้สัมภาษณ์มีความไว้วางใจและแสดงความเป็นธรรมชาติในการตอบคำถาม ซึ่งจะได้ข้อมูลที่แท้จริงมากยิ่งขึ้น และนอกจากนี้ยังได้นัดหมาย วัน เวลา ขออนุญาตเข้าสัมภาษณ์อย่างเป็นทางการต่อไป

4.3.2 ติดต่อขอหนังสือราชการเพื่อการสัมภาษณ์เก็บข้อมูลจาก มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์นำส่งถึงช่างทำเครื่องเงินทั้ง 3 หมู่บ้าน เพื่อขออนุญาตในการสัมภาษณ์และเก็บรวบรวมข้อมูล

4.3.3 นำเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือแบบสัมภาษณ์ที่ผ่านการตรวจสอบคุณภาพแล้วจำนวน 13 ชุด รวมถึงอุปกรณ์ช่วยในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ เทปบันทึกเสียง และกล้องบันทึกภาพ เดินทางไปดำเนินการสัมภาษณ์ด้วยตนเองพร้อมบันทึกข้อมูลเสียงและภาพ กับกลุ่มตัวอย่างคือช่างเครื่องเงินที่ศึกษา ตามวัน เวลาที่นัดหมายไว้

4.3.4 การสัมภาษณ์นี้เป็นการถามข้อมูลเชิงลึกจากช่างเครื่องเงินเพื่อให้ได้ข้อมูลที่ละเอียด จึงต้องใช้เวลาสัมภาษณ์ยาวนานพอสมควร ตลอดจนขณะทำการสัมภาษณ์อาจส่งผลกระทบต่ออารมณ์และการทำงานของช่างได้ ผู้วิจัยจึงไม่สามารถสัมภาษณ์ให้แล้ว

เสร็จภายในวันเดียวได้ ทั้งนี้เพื่อให้เกิดผลกระทบกระเทือนต่อการทำงานของช่างน้อยที่สุด จึงต้องแบ่งหัวข้อการสัมภาษณ์ช่างเครื่องเงินออกเป็น 3 ช่วง ช่วงละ 1 วัน วันละ 2 ชั่วโมง รวมใช้ระยะเวลาเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ช่างเครื่องเงินจำนวน 13 คนตั้งแต่วันที่ 1 พฤษภาคม 2551 – 31 สิงหาคม 2552

4.4 การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้ คือ

4.4.1 ตรวจสอบความสมบูรณ์ของเครื่องมือ คือ แบบที่ใช้เป็นแนวทางการสัมภาษณ์แล้วทั้งหมดจำนวน 13 ชุด

4.4.2 วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) จากเนื้อหาที่ได้จากการสัมภาษณ์แล้วตีความหมายข้อมูล (Interpretation) เพื่ออธิบายจากปรากฏการณ์หรือเหตุการณ์ที่ศึกษา และหาข้อสรุปและนำเสนอด้วยการบรรยายตามประเด็นที่ศึกษา แนวทางการวิเคราะห์ประกอบด้วยประสบการณ์ในการออกแบบลวดลายการทำเครื่องประดับเงินของช่างเครื่องเงิน และการถ่ายทอดภูมิปัญญาการออกแบบลวดลายเครื่องประดับเงินของช่างเครื่องเงินผู้ถ่ายทอดในอดีตและปัจจุบัน

5. สรุปผลการวิจัย

ตำบลเขวาสินรินทร์ อำเภอเขวาสินรินทร์ จังหวัดสุรินทร์ เป็นแหล่งผลิตงานเครื่องประดับเงินที่มีชื่อเสียงได้รับการยอมรับทั้งภายในประเทศและต่างประเทศ ปัจจุบันช่างเครื่องเงินที่ประกอบอาชีพการทำเครื่องประดับเงิน ซึ่งเป็นผู้ที่ได้รับการถ่ายทอดความรู้การทำเครื่องประดับเงินมาจากบรรพบุรุษและเป็นผู้ถ่ายทอดความรู้ให้กับผู้เรียนในปัจจุบัน มีภูมิลำเนาอาศัยอยู่พื้นที่ 3 หมู่บ้าน ในเขตตำบลเขวาสินรินทร์ ประกอบด้วยหมู่บ้านเขวาสินรินทร์ หมู่บ้านโชค และหมู่บ้านสะตอ หมู่บ้านดังกล่าวจะอยู่ในละแวกเดียวกัน การเดินทางเข้าไปเยี่ยมชมและศึกษาวิธีการทำเครื่องประดับเงินโดยการเดินทางจากจังหวัดสุรินทร์ไปตามทางหลวงหมายเลข 214 ถนนสายสุรินทร์-ร้อยเอ็ด ระยะทาง 15 กิโลเมตร ถึงทางแยกเลี้ยวขวาเข้าไปตามถนนลาดยางประมาณ 4 กิโลเมตร จะถึงแหล่งหัตถกรรมเครื่องประดับเงินบ้านเขวาสินรินทร์ และเมื่อเดินทางต่อเข้าอีกประมาณ 4 กิโลเมตร จะถึงแหล่งที่ตั้งกลุ่มหัตถกรรมเครื่องเงินบ้านโชคซึ่งปัจจุบันเป็นแหล่งผลิตและจำหน่ายเครื่องประดับเงินแหล่งใหญ่ใน

ตำบลเขวาสินรินทร์และห่างออกไปอีกประมาณ 2 กิโลเมตรจะเป็นที่ตั้งของหมู่บ้านสะตอ ซึ่งเป็นแหล่งชุมชนการทำเครื่องประดับเงินอีกแห่งหนึ่ง

ช่างเครื่องเงินที่เป็นผู้ถ่ายทอดความรู้ในปัจจุบันมีประสบการณ์ในการทำเครื่องประดับเงินอยู่ระหว่าง 3-54 ปี การประกอบอาชีพช่างเครื่องเงินจะถูกแบ่งการทำงานออกเป็น 2 ส่วนคือ งานตีขึ้นรูปและงานออกแบบลวดลาย โดยช่างแต่ละคนจะมีความชำนาญที่แตกต่างกัน เมื่อเสร็จจากขั้นตอนการตีขึ้นรูปก็จะส่งต่อไปให้กับช่างเครื่องเงินที่ทำหน้าที่ออกแบบลวดลาย เพื่อประหยัดเวลาการทำงาน ofช่างเครื่องเงิน

การศึกษาการออกแบบลวดลายและการถ่ายทอดภูมิปัญญาของช่างเครื่องเงินเป็นการศึกษาวิจัยโดยแยกตามจุดมุ่งหมายของการวิจัยได้ 2 ประเด็น คือ

5.1 ศึกษาการออกแบบลวดลายเครื่องประดับเงิน

5.1.1 แนวคิดและวิธีการออกแบบลวดลายการออกแบบลวดลายเครื่องประดับเงินของช่างเครื่องเงิน ได้แนวคิดมาจากสิ่งแวดล้อมตามธรรมชาติและได้แนวคิดมาจากลวดลายเรขาคณิตแล้วนำสิ่งที่พบเห็นมาทำการออกแบบลวดลายลงบนพื้นผิวเครื่องประดับเงิน สามารถแบ่งวิธีการออกแบบลวดลายได้ 2 วิธี คือ วิธีการสลักลวดลายหรือการกดให้เกิดลวดลาย และวิธีการออกแบบลวดลายโดยการประดับตกแต่งให้เกิดลวดลาย วิธีการสลักลวดลายจะทำกันอยู่ในการออกแบบลวดลายเครื่องประดับเงินประเภทประเก้อม ส่วนวิธีการประดับตกแต่งให้เกิดลวดลายจะทำกันอยู่ในเครื่องประดับเงินแบบตะเกาว์

5.1.2 การออกแบบลวดลายเครื่องประดับเงินในอดีตและปัจจุบัน

1) การออกแบบลวดลายเครื่องประดับเงินในอดีต ช่างเครื่องเงินจะได้รับการถ่ายทอดความรู้ในการออกแบบลวดลายเหมือนกันทุก ๆ คน การออกแบบลวดลายเครื่องประดับเงินของช่างเครื่องเงินหรือเรียกอีกอย่างหนึ่งว่าการออกแบบลวดลายโบราณ มี 2 รูปแบบ คือ ลวดลายเครื่องประดับเงินแบบประเก้อมและลวดลายเครื่องประดับเงินแบบตะเกาว์

1.1) การออกแบบลวดลายเครื่องประดับเงินแบบประเก้อม ลวดลายเครื่องประดับเงินแบบประเก้อมที่ช่างเครื่องเงินได้รับการถ่ายทอดมาจากอดีตประกอบด้วย

ลวดลายดอกกลีบบัวค่าและกลีบบัวหงาย ลวดลายดอกพิกุล ลวดลายดอกจัน ลวดลายร่างแห ลวดลายฟักทอง ลวดลายแมงดาช้าง ลวดลายแมงดาช่าง ลวดลายแมงดา ดอกพิกุล ลวดลายกรวยเปิด ลวดลายกรวยประกบ ลวดลายพระจันทร์ครึ่งเสี้ยว ลวดลายร่างแห ลวดลายช้าง ลวดลายรูปหัวใจ

1.2) การออกแบบลวดลายเครื่องประดับเงินแบบตะเกวรี ลวดลายเครื่องประดับเงินแบบตะเกวรีเป็นผลงานการออกแบบลวดลายโดย นายป่วน เจียวทอง และกลุ่มหัตถกรรมเครื่องเงินบ้านโชค ได้พัฒนาการออกแบบลวดลายเครื่องประดับเงินแบบตะเกวรีโดยในอดีตนั้นลวดลายที่ได้รับการถ่ายทอดมาคือการออกแบบลวดลายเครื่องประดับเงินแบบตะเกวรีลวดลายดอกครึ่งหอกไปรุ่งหรือดอกครึ่งหอกเปิดและได้พัฒนาลวดลายต่างๆ ขึ้นมาอีกจำนวน 12 ลวดลาย และเป็นลวดลายในอดีตประกอบด้วย ลวดลายดอกครึ่งหอก ลวดลายดอกขจร ลวดลายดอกมะลิ ลวดลายดอกตั้งโอ้ 1 ชั้น ลวดลายดอกตั้งโอ้ 3 ชั้น ลวดลายดอกครึ่งแทน ลวดลายดอกครึ่งฝั่ง ลวดลายดอกบัวเผื่อน (ปลีต) ลวดลายดอกกระเวียง ลวดลายดอกบัวเผื่อน 3 ชั้น ลวดลายดอกไขแมงดา และ ลวดลายดอกทานตะวัน

2) การออกแบบลวดลายเครื่องประดับเงินในปัจจุบัน

2.1) การออกแบบลวดลายเครื่องประดับเงินแบบประกอ้อม แบ่งตามลักษณะของลวดลายการออกแบบได้ 3 ลักษณะ คือ

(1) การออกแบบลวดลายโดยอาศัยแนวคิดจากสิ่งแวดล้อมที่มีอยู่ในธรรมชาติ ประกอบด้วย ลวดลายดอกไม้ ลวดลายใบไม้ เป็นต้น

(2) การออกแบบลวดลายเรขาคณิต เป็นการจัดวางองค์ประกอบของเส้นจุด วงกลม สามเหลี่ยม สี่เหลี่ยม ลงบนพื้นผิวภายนอกเครื่องประดับเงิน แสดงลักษณะการตัดกันและความกลมกลืนกันของลวดลายจนเกิดความสวยงาม

(3) การออกแบบลวดลายตามจินตนาการของช่างเครื่องเงินโดยอาศัยการจัดวางองค์ประกอบของลวดลายจากสิ่งที่มีอยู่ในธรรมชาติ ผสมผสานกับลวดลายเรขาคณิตสร้างความสัมพันธ์ระหว่างรูปทรงเครื่องประดับจนเกิดความสวยงาม

2.2) การออกแบบลวดลายเครื่องประดับเงินแบบตะเกวรี ปัจจุบันได้มีการออกแบบลวดลายเพิ่มจำนวน 2 ลวดลาย คือ

(1) การออกแบบลวดลายดอกครึ่งหอก 3 ชั้น เป็นการพัฒนาลวดลายมาจากลวดลายดอกครึ่งหอก 1 ชั้น ออกแบบและพัฒนาลวดลายโดย นายป่วน เจียวทอง

(2) การออกแบบลวดลายดอกพริก ออกแบบและพัฒนาลวดลายโดย นายสมบุรณ์ เสาร์ศิริ

5.1.3 คุณค่าและความสำคัญของการออกแบบลวดลายเครื่องประดับเงินในอดีตและปัจจุบันการออกแบบลวดลายเครื่องประดับเงินของช่างเครื่องเงินได้ถูกคิดค้นและสร้างสรรค์ พัฒนาลวดลายต่างๆ จากอดีตสู่ปัจจุบันจนเกิดเป็นเอกลักษณ์ของท้องถิ่น มีคุณค่าและความสำคัญแยกได้ 2 ด้าน คือ คุณค่าและความสำคัญด้านศิลปะการออกแบบลวดลายเป็นการสลักลวดลายและการประดับตกแต่งลวดลายลงบนพื้นผิวเครื่องเงิน เป็นการจัดวางองค์ประกอบด้านศิลปะให้เกิดเป็นลวดลาย มุ่งเน้นความงาม นอกจากนี้ยังมีคุณค่าและความสำคัญทางเศรษฐกิจ การออกแบบลวดลายเครื่องประดับเงินให้เกิดความสวยงาม จะทำให้สามารถผลิตเพื่อจำหน่ายสร้างรายได้เป็นการกระจายรายได้สู่ท้องถิ่น นอกจากนี้ยังมีคุณค่าและความสำคัญทางสังคม การประกอบอาชีพช่างเครื่องเงินเป็นการส่งเสริมและสร้างความสัมพันธ์ที่ดีภาพในระบบเครือญาติ เป็นการแก้ปัญหา การอพยพแรงงานในท้องถิ่นสู่สังคมภาคอุตสาหกรรม

5.2 ศึกษาการถ่ายทอดภูมิปัญญาการออกแบบลวดลายเครื่องประดับเงิน

มีวิธีการศึกษาแบ่งได้ 2 ยุคสมัย คือ

5.2.1 การถ่ายทอดภูมิปัญญาการออกแบบลวดลายในอดีตมีวิธีการศึกษาตามรายละเอียดดังนี้

1) เนื้อหาที่ถ่ายทอดของช่างเครื่องเงินในอดีตเป็นความรู้เกี่ยวกับการทำเครื่องประดับเงิน เนื้อหาการถ่ายทอดเป็นวิธีการให้ผู้เรียนได้สังเกตได้เห็นชิ้นงานของจริงและการได้ลงมือปฏิบัติกับชิ้นงานของจริงเนื้อหาการถ่ายทอดในอดีตจะเป็นเนื้อหาที่เกี่ยวกับวิธีการและขั้นตอนการทำเครื่องประดับเงิน เนื้อหาที่ช่างเครื่องเงินได้รับการถ่ายทอดมาในอดีตแยกออกเป็น 2 ส่วนคือ

1.1) เนื้อหาเกี่ยวกับวัสดุ อุปกรณ์และเครื่องมือ การถ่ายทอดจะเป็น การอธิบายให้ผู้เรียนได้เข้าใจและเกิดความรู้ในการคัดเลือกวัสดุ วิธีการใช้เครื่องมือในการสร้าง ลวดลาย วิธีการรักษาดูแลอุปกรณ์ เครื่องมือ และการสร้าง เครื่องมือสลักลวดลายที่ประดิษฐ์ขึ้นมาใช้เอง

1.2) เนื้อหาที่เกี่ยวกับรูปแบบและลวดลายของ เครื่องประดับเงินจะเป็นการถ่ายทอดเนื้อหาที่เกี่ยวกับ รูปแบบและลวดลายของเครื่องประดับเงินในอดีต ซึ่งผู้ ถ่ายทอดจะกำหนดรูปทรงและลวดลายของเครื่องประดับ เงินเอาไว้เป็นตัวอย่าง รูปแบบของเครื่องประดับเงินมี 2 รูปแบบ คือ แบบประเก้อมและแบบตะเกาว์ ส่วนรูปทรง เครื่องประดับเงินในอดีตจะเป็นรูปทรงกลม การถ่ายทอด การออกแบบลวดลายของเครื่องประดับเงินแบบประเก้อม จะเป็นลวดลายกลีบบัว และลวดลายของเครื่องประดับเงิน แบบตะเกาว์จะเป็นลวดลายดอกกรังหอกโปรงหรือดอกกรัง หอกเปิด

2) วิธีการถ่ายทอดที่เคยได้รับการถ่ายทอดในอดีต ผู้ ถ่ายทอดในอดีตจะใช้วิธีการอธิบายเกี่ยวกับขั้นตอนการทำ เครื่องประดับเงินควบคู่กับการปฏิบัติให้ดูเป็นตัวอย่าง ใน การถ่ายทอดจะนำเครื่องประดับเงินที่ได้ออกแบบลวดลาย ไว้สำเร็จแล้วมาประกอบถ่ายทอดให้ผู้เรียนดูเป็นตัวอย่าง ประกอบในการเรียนรู้และฝึกปฏิบัติ การถ่ายทอดจะเริ่ม ถ่ายทอดตั้งแต่ขั้นตอนแรกของการออกแบบลวดลายไปจน เสร็จสิ้นเป็นผลงานสำเร็จแต่ในขณะการฝึกปฏิบัติหาก ผู้เรียนเกิดความผิดพลาดในขั้นตอนใดขั้นตอนหนึ่งใน ระหว่างการฝึกปฏิบัติ ผู้ถ่ายทอดจะให้ผู้เรียนเริ่มการฝึก ตั้งแต่ขั้นตอนแรกไปจนถึงขั้นตอนสุดท้ายอีกครั้งหนึ่ง

3) สื่อที่ใช้ประกอบถ่ายทอดความรู้ในอดีต สื่อที่ใช้ ประกอบ การถ่ายทอดในอดีตแยกเป็น 2 ส่วนคือ สื่อที่เป็น บุคคล ประกอบด้วย ผู้ถ่ายทอด (ช่างเครื่องเงินในอดีต) และผู้รับการถ่ายทอดหรือผู้เรียน (ช่างเครื่องเงินใน ปัจจุบัน) และสื่อที่เป็นวัสดุ อุปกรณ์และเครื่องมือ รวมไปถึง เครื่องประดับเงินที่ออกแบบลวดลายสำเร็จเรียบร้อย แล้วสื่อดังกล่าวจะมีส่วนร่วมในการถ่ายทอดตั้งแต่ขั้นตอน แรกของการออกแบบลวดลายไปจนเสร็จสิ้นกระบวนการ เป็นผลงานสำเร็จแล้ว

4) ระยะเวลาในการถ่ายทอดความรู้ในอดีต การ ถ่ายทอดความรู้และการเรียนรู้การออกแบบลวดลาย

เครื่องประดับเงินในอดีตนั้น ผู้ถ่ายทอดจะไม่กำหนดเวลา ในการเรียนรู้และฝึกปฏิบัติแต่จะให้ผู้เรียนได้เรียนรู้และฝึก ปฏิบัติแบบค่อยเป็นค่อยไป การเรียนรู้และการฝึกปฏิบัติ ของผู้เรียนมักใช้เวลาไม่นานนัก เนื่องจากผู้รับการ ถ่ายทอดหรือผู้เรียนมีความมุ่งมั่นตั้งใจทำให้เรียนรู้ได้ใน เวลาอันรวดเร็ว

5) บรรยากาศของการถ่ายทอดในอดีต บรรยากาศของ การถ่ายทอดความรู้ในอดีต ผู้ถ่ายทอดและผู้เรียนมีความ ใกล้ชิดสนิทสนม ผูกพันเหมาะสมกับสภาพการดำรงชีวิต ในชุมชน การเรียนรู้มีลักษณะที่ถ้อยอาศัย ช่วยเหลือ เกื้อกูลกัน บรรยากาศและสถานการณ์เรียนรู้ จะเป็น บริเวณบ้านของผู้ถ่ายทอด

6) วิธีการประเมินผลการเรียนรู้ในอดีต การประเมินผล การเรียนรู้และการฝึกปฏิบัติ ผู้ถ่ายทอดในอดีตจะทำการ ตรวจสอบความถูกต้องของรูปทรงและลวดลายของ เครื่องประดับเงิน ว่ามีความถูกต้องตรงตามแบบตัวอย่างที่ กำหนดหรือไม่

5.2.2 การถ่ายทอดภูมิปัญญาการออกแบบลวดลายใน ปัจจุบันมีวิธีการศึกษาตามรายละเอียดดังนี้

1) เนื้อหาที่ถ่ายทอดในปัจจุบัน เนื้อหาที่ใช้สำหรับ ถ่ายทอดความรู้ในปัจจุบัน เป็นสิ่งที่ผู้ถ่ายทอดต้องการให้ ผู้เรียนเกิดความรู้ สำหรับการถ่ายทอดความรู้ให้กับผู้เรียน ผู้ถ่ายทอดไม่มีการจัดเตรียมเนื้อหาการถ่ายทอดไว้ ล่วงหน้า การทำเครื่องประดับเงินมุ่งเน้นให้ผู้เรียนเกิด ความรู้และทักษะในการปฏิบัติจริง เป็นการฝึกให้ผู้เรียนได้ เรียนรู้จากการสังเกต การปฏิบัติงานของผู้ถ่ายทอด การ ถ่ายทอดเนื้อหาความรู้ในการออกแบบลวดลาย เครื่องประดับเงิน ผู้ถ่ายทอดจะไม่ทำหน้าที่ไปกำหนด บทบาทให้ผู้เรียน ความรู้และทักษะการทำเครื่องประดับ เงินและการออกแบบลวดลายเครื่องประดับเงินจะเกิดขึ้น ได้จากผู้เรียนสังเกตการณ์ปฏิบัติงานการได้เห็นลวดลาย ตัวอย่างของจริง และการได้ลงมือปฏิบัติงานจริง เป็นการ สร้างองค์ความรู้จากความคุ้นเคยจนกระทั่งผู้เรียนเกิด ชำนาญ และสามารถรับรู้ได้ว่าตนเองมีความชำนาญในการ ทำเครื่องประดับเงินในขั้นตอนใด การถ่ายทอดความรู้การ ออกแบบลวดลายจะปฏิบัติได้ต่อเมื่อเสร็จสิ้นขั้นตอนการตี ขึ้นรูปเรียบร้อยแล้ว เนื้อหาการถ่ายทอดการออกแบบ ลวดลายจะขึ้นอยู่กับรูปแบบของเครื่องประดับเงินว่าเป็น

รูปแบบใด การถ่ายทอดจะเริ่มจากการศึกษารูปแบบของเครื่องประดับเงิน การเลือกเครื่องมือที่ใช้ในการทำลวดลาย การจัดวางองค์ประกอบของลวดลาย การตกแต่งลวดลาย จนเสร็จสิ้นขั้นตอนการล้างทำความสะอาดชิ้นงาน ขั้นตอนของการถ่ายทอดภูมิปัญญาการออกแบบลวดลายเครื่องประดับเงินในปัจจุบันจะเหมือนกับขั้นตอนการถ่ายทอดภูมิปัญญาครั้งอดีต เนื้อหาแยกเป็น 2 ส่วนคือ

1) เนื้อหาการถ่ายทอดที่ได้รับมาในอดีต เป็นเนื้อหาความรู้ที่ผู้ถ่ายทอดในปัจจุบันเคยได้รับการถ่ายทอดมาในอดีต แบ่งเนื้อหาออกเป็น 2 ส่วน คือ

1.1 เนื้อหาเกี่ยวกับวัสดุ อุปกรณ์และเครื่องมือ เป็นเนื้อหาที่ออกให้ผู้เรียนทราบถึง วัสดุ อุปกรณ์และเครื่องมือที่จำเป็นจะต้องใช้ในการทำเครื่องประดับเงิน เนื่องจากแต่ละขั้นตอนของการทำเครื่องประดับเงินจะต้องใช้เครื่องมือทุกขั้นตอน ในขั้นตอนการออกแบบลวดลายผู้ถ่ายทอดจะอธิบายการใช้เครื่องมือในการสลักลวดลายหรือการประดับตกแต่งลวดลาย แต่ละลวดลายอาจจะใช้เครื่องมือไม่เหมือนกัน ทั้งนี้จะขึ้นอยู่กับรูปแบบของเครื่องประดับเงินเป็นสำคัญอีกทางหนึ่งด้วย

1.2 เนื้อหาเกี่ยวกับรูปแบบและลวดลายเครื่องประดับเงินเป็นการถ่ายทอดเนื้อหาที่ผู้ถ่ายทอดช่างเครื่องเงินในปัจจุบันเคยได้รับการถ่ายทอดความรู้และทักษะการทำเครื่องประดับเงินมาในอดีตการถ่ายทอดการออกแบบลวดลายในปัจจุบัน ผู้ถ่ายทอดมักจะถ่ายทอดลวดลายที่เคยได้เรียนรู้มาในอดีต การถ่ายทอดลวดลายจะมีส่วนสัมพันธ์กับรูปแบบของเครื่องประดับเงิน การถ่ายทอดลวดลายของผู้ถ่ายทอดแยกเป็น 2 รูปแบบ คือ รูปแบบและลวดลายเครื่องประดับเงินแบบประเก้อม และรูปแบบและลวดลายเครื่องประดับเงินแบบตะเกาว์ การถ่ายทอดเนื้อหาการออกแบบลวดลายเครื่องประดับเงินแบบประเก้อมลวดลายแรก คือ ลวดลายดอกพิกุล ส่วนการออกแบบลวดลายเครื่องประดับเงินแบบตะเกาว์ ลวดลายแรก คือ ลวดลายดอกรังหอกโปร่งหรือดอกรังหอกเปิด

2) เนื้อหาการถ่ายทอดเพื่อการประยุกต์ใช้ เป็นเนื้อหาที่เกี่ยวกับวิธีการทำเครื่องประดับเงินและการออกแบบลวดลายต่าง ๆ ให้เกิดความรวดเร็วมากยิ่งขึ้น นอกจากนั้นผู้ถ่ายทอดยังถ่ายทอดเทคนิคพิเศษและการประดิษฐ์

เครื่องมือในการสลักลวดลายจากเศษวัสดุท้องถิ่นเพื่อให้ผู้เรียนเกิดความรู้และนำไปประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงาน

2. วิธีการถ่ายทอดการออกแบบลวดลายในปัจจุบัน การถ่ายทอดการออกแบบลวดลายในปัจจุบัน ผู้ถ่ายทอดจะใช้วิธีการอธิบายและการปฏิบัติงานให้ดูควบคู่กันไป ลักษณะการถ่ายทอดความรู้จะเป็นแบบตัวต่อตัว วิธีการถ่ายทอดของช่างเครื่องเงินในปัจจุบัน มี 3 วิธีคือ

2.1) วิธีการถ่ายทอดโดยผู้เรียนเข้าไปหาผู้ถ่ายทอด วิธีการถ่ายทอดความรู้แบบนี้ ผู้ถ่ายทอดจะเรียกให้ผู้เรียนเข้ามานั่งในที่ปฏิบัติงานของผู้ถ่ายทอด จากนั้นผู้ถ่ายทอดจะให้ผู้เรียนได้ดูตัวอย่างชิ้นงานของจริงที่สำเร็จแล้ว วิธีการถ่ายทอดความรู้จะเป็นการอธิบายเริ่มต้นด้วยการบอกชื่อลวดลาย การเลือกใช้เครื่องมือและผู้ถ่ายทอดจะปฏิบัติการออกแบบลวดลายให้กับผู้เรียนได้ดูเป็นตัวอย่าง เมื่อผู้เรียนเกิดความเข้าใจเป็นอย่างดีแล้วจึงจะให้กลับไปปฏิบัติการฝึกออกแบบลวดลายในที่ปฏิบัติการฝึกของผู้เรียน

2.2) วิธีการถ่ายทอดโดยผู้ถ่ายทอดเข้าไปหาผู้เรียน วิธีการถ่ายทอดแบบนี้จะมีวิธีการถ่ายทอดเป็นไปในลักษณะเดียวกันกับวิธีการถ่ายทอดโดยผู้เรียนเข้าไปหาผู้ถ่ายทอด จะถ่ายทอดความรู้โดยการอธิบายและปฏิบัติงานให้ดูควบคู่กันไป พร้อมกับให้ผู้เรียนได้ดูตัวอย่างจากชิ้นงานของจริง

2.3) วิธีการถ่ายทอดโดยผู้เรียนและผู้ถ่ายทอดอยู่ในบริเวณเดียวกัน การถ่ายทอดความรู้ในลักษณะนี้เป็นวิธีการถ่ายทอดความรู้ที่ผู้เรียนและผู้ถ่ายทอดมีพื้นที่การปฏิบัติงานอยู่ในบริเวณเดียวกัน วิธีการถ่ายทอดจะเหมือนกันกับวิธีที่ได้กล่าวมาข้างต้นทั้ง 2 วิธีและวิธีการถ่ายทอดจะเปิดโอกาสให้กับผู้เรียนได้ซักถามเมื่อเกิดปัญหาในขณะการปฏิบัติงาน ผู้ถ่ายทอดจะอธิบายและแก้ไขปัญหาให้ทันที วิธีการถ่ายทอดความรู้ทั้ง 3 วิธีดังกล่าวเป็นวิธีการถ่ายทอดความรู้แบบรายบุคคลหรือแบบตัวต่อตัว

3. สื่อที่ใช้ในการถ่ายทอดในปัจจุบัน เป็นสิ่งที่ผู้ถ่ายทอดนำมาเป็นตัวอย่างประกอบในขณะที่กำลังถ่ายทอดความรู้ สามารถแบ่งออกได้ 2 ประเภท คือ

3.1) สิ่งที่เป็นบุคคล ประกอบด้วย ช่างเครื่องเงินหรือผู้ถ่ายทอดความรู้และผู้รับการถ่ายทอดหรือผู้เรียนในปัจจุบัน สื่อที่ใช้ในการถ่ายทอดในลักษณะนี้คือวิธีการ

ปฏิบัติงานให้ดูเป็นตัวอย่างของผู้ถ่ายทอด และวิธีการสังเกตการณ์ปฏิบัติงานของผู้เรียน

3.2) สื่อที่เป็นของจริง ประกอบด้วย สิ่งที่เกี่ยวข้องกับวัสดุ อุปกรณ์และเครื่องมือที่สามารถสัมผัสและมองเห็นได้ ในขณะที่ปฏิบัติงานและสื่อที่เป็นตัวอย่างของเครื่องประดับเงินที่ได้ออกแบบลวดลายสำเร็จรูปไว้แล้ว การใช้สื่อจะเป็นการให้ผู้เรียนได้ดูเป็นตัวอย่างประกอบการปฏิบัติงานและผู้ถ่ายทอดจะใช้ประกอบการอธิบายรายละเอียดต่างๆ ของการออกแบบลวดลายให้กับผู้เรียนได้รับทราบ

4. ระยะเวลาในการถ่ายทอดในปัจจุบัน ในการถ่ายทอดความรู้ในการทำเครื่องประดับเงินและการออกแบบลวดลายเครื่องประดับเงิน ผู้ถ่ายทอดความรู้จะไม่ใช่ผู้กำหนดระยะเวลา จะขึ้นอยู่กับความตั้งใจในการเรียนรู้ของผู้เรียนเป็นสำคัญ และไม่กำหนดว่าในแต่ละลวดลายผู้เรียนจะใช้เวลาเท่าใด เพราะการออกแบบลวดลายแต่ละลวดลายจะใช้เวลาในการฝึกปฏิบัติแตกต่างกัน

5. บรรยากาศในการถ่ายทอดในปัจจุบัน บรรยากาศของการถ่ายทอดความรู้ในที่นี้แบ่งได้ 2 ลักษณะ คือ

5.1) บรรยากาศสภาพแวดล้อมทางการภาพ ที่เกี่ยวกับสถานที่ ช่วงเวลา ฤดูกาลและสภาพของอากาศ การถ่ายทอดความรู้ในปัจจุบันมักใช้สถานที่บริเวณบ้านหรือสถานที่ประกอบการของผู้ถ่ายทอด ช่วงเวลาในการถ่ายทอดจะอยู่ในช่วงเวลา 8.00 - 17.00 น. และสามารถถ่ายทอดความรู้ได้ในทุกฤดูกาล เนื่องจากว่าการออกแบบลวดลายมักปฏิบัติงานอยู่ในที่ร่มของตัวอาคารที่มีสภาพอากาศที่สามารถถ่ายเทได้สะดวกดังนั้น ฤดูกาลและสภาพอากาศจึงไม่ใช่ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อถ่ายทอดความรู้และการเรียนรู้ในการออกแบบลวดลายเครื่องประดับเงินแต่ประการใด

5.2) บรรยากาศสภาพแวดล้อมเชิงสังคม เป็นบรรยากาศที่เกิดขึ้นในขณะที่มีการถ่ายทอดความรู้ระหว่างช่างเครื่องเงินผู้ถ่ายทอดและผู้เรียน เป็นการสร้างความคุ้นเคย การดูแลเอาใจใส่ในขณะที่การเรียนรู้ของผู้เรียนผู้ถ่ายทอดและผู้เรียนมีความเป็นกันเองสูง ส่งผลให้เกิดการช่วยเหลือเกื้อกูลกันมากยิ่งขึ้น

6. การประเมินผลการถ่ายทอดความรู้ในปัจจุบัน การประเมินผลการเรียนรู้เป็นการประเมินของผู้ถ่ายทอดเป็นวิธีการที่ผู้ถ่ายทอดจะพิจารณาในทุกขั้นตอนของการ

ออกแบบลวดลายเครื่องประดับเงินของผู้เรียน มีวิธีการประเมินผล 2 วิธี คือ

6.1) การสังเกตวิธีการปฏิบัติงานของผู้เรียน เป็นวิธีการประเมินผลและสังเกตพฤติกรรมที่เกิดขึ้นในระหว่างปฏิบัติงาน การประเมินผลจะพิจารณาถึงวิธีการเลือกใช้เครื่องมือในการสลักลวดลาย การจัดวางตำแหน่งของลวดลายที่ได้ฝึกปฏิบัติจะมีความเหมือนกับชิ้นงานตัวอย่างที่กำหนดให้หรือไม่

6.2) ตรวจสอบงานการออกแบบลวดลายที่สำเร็จแล้ว การประเมินผลจะเป็นการพิจารณาและตรวจสอบลวดลายที่ผู้เรียนได้ฝึกปฏิบัติว่าถูกต้องหรือไม่ ได้สัดส่วนเหมาะสมกับรูปทรงหรือไม่ ผลงานที่สำเร็จแล้วจะต้องมีความสวยงาม ลวดลายถูกต้องตามแบบตัวอย่าง ตำนานหรือข้อบกพร่องของชิ้นงานต้องมีน้อยที่สุด

6. อภิปรายผลการวิจัย

การออกแบบลวดลายเครื่องประดับเงินและการถ่ายทอดภูมิปัญญาด้านการออกแบบลวดลายของช่างเครื่องเงิน สามารถนำผลของการวิจัยมาอภิปรายแยกตามจุดมุ่งหมายของการวิจัยได้ดังนี้

1. การออกแบบลวดลายเครื่องประดับเงินของช่างเครื่องเงิน

1.1 แนวคิดและวิธีการออกแบบลวดลายเครื่องประดับเงิน

1.1.1 การออกแบบลวดลายเครื่องประดับเงินของช่างเครื่องเงินทั้งในอดีตและปัจจุบัน ได้แนวคิดการออกแบบลวดลายจากสิ่งที่มีอยู่ในธรรมชาติและแนวคิดการออกแบบลวดลายมาจากรูปร่าง รูปทรงเรขาคณิต โดยอาศัยความรู้ทักษะและประสบการณ์ที่สั่งสมมาอย่างต่อเนื่อง เกิดความคิดสร้างสรรค์ในสิ่งที่พบเห็น นำมาประยุกต์ดัดแปลงและพัฒนาลวดลายให้เกิดความสวยงามเหมาะสมกับสภาพรูปทรงของเครื่องประดับเงิน ทั้งนี้เพราะสิ่งที่มีอยู่ในธรรมชาติหรือรูปร่าง รูปทรงและลวดลายที่มีอยู่ในแหล่งธรรมชาติของชุมชนเปรียบเสมือนวัตถุดิบทางความคิด ที่มีส่วนทำให้ช่างเครื่องเงินได้นำสิ่งที่ได้พบเห็นมาสร้างสรรค์ พัฒนาให้เกิดเป็นลวดลายของเครื่องประดับเงินอยู่ในปัจจุบัน สอดคล้องกับแนวคิดและคำอธิบายของอ้อยทิพย์ พลศรี [13] ที่ได้กล่าวไว้ว่า ธรรมชาติได้สร้างสรรค์สิ่งต่าง ๆ ไว้อย่างมากมาย เพื่อให้สรรพสิ่งใน

โลกได้มีคุณภาพในวิถีชีวิตความเป็นอยู่ มนุษย์จัดเป็นสัตว์ที่ประเสริฐรู้จักถึงเอาธรรมชาติมาใช้ประโยชน์และจากความช่างสังเกตของมนุษย์ที่สร้างสรรค์งานศิลปะโดยอาศัยความงามที่ปรากฏในธรรมชาติ เช่น ลวดลายจากพืชชนิดต่าง ๆ ลวดลายจากสัตว์ชนิดต่าง ๆ ลวดลายที่เป็นวัตถุทางธรรมชาติ นอกจากนี้แล้วมนุษย์สร้างรูปร่างรูปทรงเรขาคณิตขึ้นโดยการอาศัยสังเกตจากธรรมชาติแล้วตัดทอนให้มีลักษณะที่เรียบง่ายด้วยการใช้เครื่องมือช่วยในการสร้างให้มีสัดส่วนที่ถูกต้องชัดเจนในส่วนของลวดลายที่มีฐานกำเนิดมาจากรูปร่างรูปทรงเรขาคณิต เช่น วงกลม สามเหลี่ยม สี่เหลี่ยม เป็นต้น

1.1.2 วิธีการออกแบบลวดลายเครื่องประดับเงินของช่างเครื่องเงินใช้เทคนิคและวิธีการออกแบบสลักลวดลายหรือการกดให้ลวดลายและวิธีการประดับตกแต่งให้เกิดลวดลายโดยอาศัยเครื่องมือช่วยในการสร้างลวดลาย และลวดลายที่เกิดขึ้นมีความสัมพันธ์กับรูปทรงของเครื่องประดับ การสลักลวดลายและการประดับตกแต่งลวดลาย เป็นการจัดวางองค์ประกอบของลวดลายลงบนพื้นผิวภายนอกของเครื่องประดับ สร้างความกลมกลืนและมีความสัมพันธ์กันอย่างลงตัวในแต่ละลวดลาย มุ่งเน้นประโยชน์ใช้สอยทางด้านความงามเป็นหลักสำคัญ สอดคล้องกับคำอธิบายในวิธีการทำเครื่องเงินของ วิรุณ ตั้งเจริญ [6] ที่ได้อธิบายสรุปได้ว่าการทำเครื่องเงินเป็นการทำแบบเคาะขึ้นรูป แบบหล่อ ตกแต่งด้วยการแกะลายและสานด้วยเส้นเงิน เป็นกระบวนการผลิตแบบพื้นบ้านซึ่งเป็นการผลิตโดยใช้เครื่องมืออย่างง่ายที่หาได้ในท้องถิ่นและเป็นอุปกรณ์ที่เคยใช้มาตั้งแต่บรรพบุรุษ เช่น อุปกรณ์การเคาะขึ้นรูป อุปกรณ์สำหรับแกะลาย การแกะลายจะทำหลังจากการตีขึ้นรูปทรงโครงสร้างของผลิตภัณฑ์ การและลายเป็นการทำลวดลายโดยใช้วัตถุมีคม เช่น สิว แกะให้เกิดเป็นลวดลาย มีทั้งวิธีบัดกรีต่อประกอบ เน้นความละเอียดของลวดลายเป็นการผลิตที่เน้นทั้งคุณภาพและความสวยงาม คุณค่าและความสำคัญของการออกแบบลวดลายการออกแบบลวดลายเครื่องประดับเงินของช่างเครื่องเงิน ได้ถูกคิดค้น สร้างสรรค์และมีการพัฒนาลวดลายต่าง ๆ จากอดีตมาจนถึงปัจจุบันจนเกิดเป็นเอกลักษณ์เฉพาะถิ่นทั้งทางด้านรูปแบบ และลวดลายจากความตั้งใจของช่างเครื่องเงินเป็นการสะท้อนให้เห็นถึงการ

มีความมานะพากเพียร ขยันอดทนในการสร้างสรรค์และพัฒนาฝีมือของตนเองอยู่ตลอดเวลา สร้างคุณค่าและความสำคัญในด้านต่าง ๆ เช่น คุณค่าและความสำคัญทางศิลปะ ในการออกแบบลวดลายเครื่องประดับเงินเป็นการจัดวางองค์ประกอบทางศิลปะเป็นการสลักลวดลายและการประดับตกแต่งลวดลายให้เกิดความสวยงาม ประณีต เป็นการแสดงให้เห็นถึงการมีศิลปะของช่างเครื่องประดับเงินในท้องถิ่น นอกจากคุณค่าและความสำคัญในเรื่องดังกล่าวแล้ว ยังมีคุณค่าและความสำคัญทางเศรษฐกิจ ซึ่งการออกแบบลวดลายหากมีความสวยงามประทับใจพบเห็นจะทำให้ช่างเครื่องเงินสามารถผลิตเครื่องประดับเงินออกจำหน่ายได้มากยิ่งขึ้นเป็นการส่งเสริมให้ช่างเครื่องเงินมีรายได้แก่ตนเองและครอบครัวและเป็นการสร้างงานสร้างอาชีพให้คงอยู่ในท้องถิ่นและการออกแบบลวดลายเครื่องประดับเงินยังมีคุณค่าและความสำคัญทางสังคม การเรียนรู้ในการเป็นช่างเครื่องเงินจะช่วยทำให้คนในชุมชนเกิดความสามัคคี เพราะการถ่ายทอดภูมิปัญญาจะต้องอาศัยและเสริมสร้างความสัมพันธ์กันระหว่างคนในครอบครัวหรือเครือญาติ

2. การถ่ายทอดภูมิปัญญาการออกแบบลวดลายเครื่องประดับเงินของช่างเครื่องเงิน ได้แบ่งเนื้อหาการศึกษาการถ่ายทอดภูมิปัญญาตามลำดับ คือ เนื้อหาการถ่ายทอดสื่อที่ใช้ประกอบการถ่ายทอดระยะเวลาที่ใช้ในการถ่ายทอดบรรยากาศของการถ่ายทอดและวิธีการประเมินผลการเรียนรู้ การอภิปรายผลการศึกษาวิจัยในครั้งนี้เป็นการอภิปรายโดยภาพ รวมทั้ง การถ่ายทอดภูมิปัญญาในอดีตและปัจจุบันจึงจะได้นำเสนอการอภิปรายผลดังนี้

2.1 การถ่ายทอดเนื้อหาที่ใช้สอนทั้งในอดีตและปัจจุบันอันเป็นความรู้ทักษะและประสบการณ์ของช่างเครื่องเงินที่เคยเป็นผู้รับการถ่ายทอดในอดีต และเป็นผู้ถ่ายทอดในปัจจุบัน เนื้อหาการถ่ายทอดจะเป็นสิ่งที่เกี่ยวกับการทำเครื่องประดับเงินและการออกแบบลวดลายเครื่องประดับเงินโดยวิธีการอธิบายและสาธิตการทำให้ดูเป็นตัวอย่างและส่งผลให้ผู้เรียนได้ฝึกได้ฝึกการสังเกตจดจำ การถ่ายทอดจะเป็นการให้ผู้เรียนได้รับเนื้อหาโดยการซึมซับและสร้างความคุ้นเคยกับการฝึกปฏิบัติจริง เนื้อหาการถ่ายทอดมีการพัฒนาและเปลี่ยนแปลงให้เกิดความเหมาะสมกับยุคสมัย สอดคล้องกับแนวคิดของ

ชูเกียรติ สิสุวรรณ [1] ที่ได้กล่าวไว้ว่า การเรียนจากการกระทำหรือจากการปฏิบัติงานจริง โดยอาจเริ่มต้นจากการสังเกตวิธีการปฏิบัติงาน กระบวนการทำงานรวมทั้งอุปกรณ์การทำงานที่มีอยู่ เมื่อมีความเข้าใจในกระบวนการทำงานแล้วจึงให้ลอกเลียนแบบโดยปฏิบัติในส่วนที่ง่ายก่อน จนสามารถปฏิบัติได้ครบไปจนถึงขั้นตอนสุดท้ายแล้วก็ปล่อยให้ปฏิบัติจริง ระหว่างการปฏิบัติจริงนี้อาจมีการอธิบาย ชักถาม และมีการปรับปรุงการปฏิบัติงานเพิ่มเติมตลอดกระบวนการเรียนรู้

2.2 วิธีการถ่ายทอดวิธีการถ่ายทอดของช่างเครื่องเงินเป็นการถ่ายทอดโดยวิธีการอธิบายควบคู่ไปกับการปฏิบัติให้ดูเป็นตัวอย่าง และให้ผู้เรียนได้ศึกษาเรียนรู้จากตัวอย่างชิ้นงานของจริงที่สำเร็จแล้ว เน้นการถ่ายทอดแบบตัวต่อตัวหรือการถ่ายทอดเป็นรายบุคคล การถ่ายทอดโดยวิธีการอธิบายและปฏิบัติให้ดูเป็นตัวอย่างจะเริ่มจากขั้นตอนที่ง่ายไปหายาก การถ่ายทอดการออกแบบลวดลายจะทำการถ่ายได้หลังจากเสร็จสิ้นขั้นตอนการตีขึ้นรูปเสร็จเรียบร้อยแล้ว ผู้ถ่ายทอดจะเริ่มต้นอธิบายพร้อมกับปฏิบัติให้ดูและให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติ เพื่อให้ผู้เรียนเกิดประสบการณ์จากความคุ้นเคยจนเกิดเป็นความชำนาญในงานที่ได้ฝึกปฏิบัติ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ภาณุพงศ์ จงขานสิทโธ [3] พบว่าวิธีการถ่ายทอดความรู้และทักษะเน้นการถ่ายทอดเป็นรายบุคคลซึ่งสามารถควบคุมดูแลผู้เรียนได้อย่างใกล้ชิดและเป็นการปฏิบัติและการสาธิตให้ดูเป็นตัวอย่างควบคู่กับการบอกเล่าหรืออธิบายประกอบการปฏิบัติเริ่มต้นจากขั้นตอนที่ง่ายไปหาขั้นตอนยาก ผู้เรียนมีโอกาสได้ฝึกปฏิบัติงานจริง ดังนั้นการที่ผู้เรียนได้ฝึกปฏิบัติอย่างต่อเนื่องจะทำให้เกิดทักษะและประสบการณ์เพิ่มขึ้น

2.3 สื่อที่ใช้ในการถ่ายทอดในการถ่ายทอดภูมิปัญญาการออกแบบลวดลายเครื่องประดับเงิน จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีส่วนประกอบการถ่ายทอดหรือการสนับสนุนประกอบด้วยสื่อที่เป็นบุคคลอื่นได้แก่ ผู้ถ่ายทอด และผู้เรียน และสื่อที่เป็นวัสดุ อุปกรณ์และเครื่องมือที่เป็นของจริง การใช้สื่อบุคคลในการถ่ายทอดเกิดจากการให้ผู้เรียนสังเกตลักษณะการปฏิบัติงานของช่างเครื่องเงินที่เป็นผู้ถ่ายทอดควบคู่ไปกับการเลือกใช้วัสดุ อุปกรณ์และเครื่องมือในการปฏิบัติงาน การออกแบบลวดลาย

เครื่องประดับเงินเน้นการใช้สื่อที่เป็นของจริงที่ช่างเครื่องเงินได้ใช้ปฏิบัติงานอยู่เป็นปกติ ดังนั้นจะเห็นได้ว่าการออกแบบลวดลายเครื่องประดับเงินของช่างเครื่องเงินจะต้องใช้สื่อเพื่อสร้างความมั่นใจและกระตุ้นความสนใจให้เกิดขึ้นในตัวของผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนเกิดแรงจูงใจและเกิดการเรียนรู้ได้อย่างรวดเร็ว สอดคล้องกับเรื่องสื่อการสอนของ วาสนา ชาวหา [4] ได้อธิบายไว้ว่าสื่อการสอนเป็นตัวกลางหรือพาหนะทำความเข้าใจไปสู่ผู้เรียนและทำให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้ตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้เป็นอย่างดี

2.4 ระยะเวลาในการถ่ายทอดภูมิปัญญาการออกแบบลวดลายเครื่องประดับเงิน ช่างเครื่องเงินจะถ่ายทอดความรู้ได้ก็ต่อเมื่อเสร็จสิ้นขั้นตอนการตีขึ้นรูปและการประกอบโครงสร้างรูปทรงของเครื่องประดับเงินเรียบร้อยแล้ว ดังนั้นขั้นตอนในการถ่ายทอดความรู้ด้านการออกแบบลวดลาย ผู้ถ่ายทอดจะไม่ใช่ผู้กำหนดระยะเวลาว่าผู้เรียนจะใช้เวลาเรียนรู้นานเท่าใด แต่จะขึ้นอยู่กับความสนใจ ความตั้งใจของผู้เรียนเป็นสำคัญและลวดลายที่ผู้ถ่ายทอดได้ถ่ายทอดให้กับผู้เรียนว่ามีความยากง่ายเพียงใด ซึ่งสามารถอภิปรายได้ว่าการถ่ายทอดความรู้หรือภูมิปัญญาการออกแบบลวดลายของช่างเครื่องเงินเป็นการถ่ายทอดให้ผู้เรียนได้เรียนรู้และฝึกปฏิบัติหลังจากการขึ้นรูปทรงของชิ้นงานเรียบร้อยแล้วการถ่ายทอดเรื่องของการลวดลายจึงเป็นระยะเวลาในช่วงหนึ่งในขั้นตอนการทำเครื่องประดับเงิน ผู้ถ่ายทอดจะให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้โดยไม่กำหนดระยะเวลาแต่ให้ผู้เรียนใช้ระยะเวลาในการเรียนรู้จนกว่าผลงานจะสำเร็จและถูกต้องตามที่ผู้ถ่ายทอดได้อธิบายและปฏิบัติให้ดูเป็นตัวอย่าง ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ สมบูรณ์ ทำนอง [7] ที่พบว่าระยะเวลาในการฝึกลูกมือช่างนั้นไม่อาจชี้ชัดได้ว่าจะต้องใช้ระยะเวลาการฝึกนานเท่าไร จึงจะเพียงพอต่อการเรียนรู้ แต่จะขึ้นอยู่กับความสนใจในการฝึกของผู้ฝึกเป็นสำคัญ จนทำให้ผู้รับการฝึกได้พัฒนาการเรียนรู้ไปสู่ การเป็นช่างที่มีความชำนาญและยังสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ภาณุพงศ์ จงขานสิทโธ [3] ที่พบว่าระยะเวลาในการถ่ายทอดหรือระยะเวลาในการสอนไม่อาจชี้ระยะเวลาที่แน่นอนได้ เพราะไม่มีการบังคับอยู่เรียกว่าต้องเรียนเป็นระยะเวลานานเพียงใด แต่ระยะเวลาในการถ่ายทอดมักขึ้นอยู่กับ 2 สิ่ง

เป็นพื้นฐานสำคัญคือ ผู้เรียนและขั้นตอนหรือลักษณะงานที่ทำให้ ผู้เรียนที่มีความสนใจ ตั้งใจและปฏิภาณไหวพริบสูง ช่างเครื่องเงินผู้ถ่ายทอดมักใช้ระยะเวลาในการถ่ายทอดสั้นลง และผู้เรียนก็จะเกิด การเรียนรู้ได้เร็ว สำหรับขั้นตอนหรือลักษณะงานที่ทำนั้น ขั้นตอนใดที่มีความยาก ช่างเครื่องเงินผู้ถ่ายทอดมักใช้ระยะเวลาในการถ่ายทอดยาวนานขึ้น

2.5 บรรยากาศในการถ่ายทอดเป็นการถ่ายทอดที่อยู่ภายใต้บรรยากาศที่เหมาะสม 2 ลักษณะคือ บรรยากาศสภาพแวดล้อมทางกายภาพ อันเป็นสิ่งที่เกี่ยวกับสถานที่ ช่วงเวลา ฤดูกาลและสภาพอากาศในขณะที่ถ่ายทอด และบรรยากาศสภาพแวดล้อมทางสังคม เป็นบรรยากาศที่เกี่ยวข้องกับสิ่งที่เป็นความคุ้นเคย ความเป็นกันเองหรือความผูกพันกันระหว่างผู้ถ่ายทอดและผู้เรียน บรรยากาศในการถ่ายทอดทั้ง 2 ลักษณะดังกล่าวจะมีผลต่ออารมณ์และความรู้สึกของผู้เรียนเนื่องมาจากว่าบรรยากาศสภาพแวดล้อมเหล่านี้เป็นสิ่งที่มากระตุ้นความรู้สึกทำให้ผู้เรียนเกิดความมุ่งมั่นสนใจเกิดการเรียนรู้ได้อย่างรวดเร็วสามารถอภิปรายได้ว่าการเลือกสถานที่ ช่วงเวลาที่เหมาะสมจะส่งผลให้ผู้เรียนเกิดมีสมาธิ มีความมุ่งมั่น ประกอบกับการให้ความเป็นกันเองระหว่างผู้ถ่ายทอดและผู้เรียนจะทำให้การถ่ายทอดและการเรียนรู้ของผู้รับการถ่ายทอดจะเป็นอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดการถ่ายทอดของสำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ[9] ได้อธิบายไว้ว่า บรรยากาศหรือสภาพแวดล้อมในการถ่ายทอดนั้น ผู้ถ่ายทอดควรเลือกให้สอดคล้องและเหมาะสมกับผู้รับ การถ่ายทอด เพื่อเอื้ออำนวยให้เกิดการเรียนรู้มากขึ้น

2.6 การประเมินผลการประเมินผลการถ่ายทอดความรู้ด้านการออกแบบลวดลายเครื่องเงิน เป็นการตรวจสอบและพิจารณาผลงานของผู้รับการถ่ายทอดที่ได้ฝึกปฏิบัติ ผู้ถ่ายทอดจะประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียนโดยการสังเกตวิธีการปฏิบัติงานและผลงานที่ผู้เรียนได้ทำสำเร็จแล้วและสามารถให้ผู้ถ่ายทอดได้รับรู้ถึงทักษะและความสามารถของผู้เรียนตลอดจนวิธีการถ่ายทอดของตนเองอีกทางหนึ่งด้วย สามารถสรุปและอภิปรายได้ว่า การประเมินผลการถ่ายทอดความรู้เป็นวิธีการที่มีความสำคัญที่จะตัดสินใจได้ว่าผู้เรียนมีพัฒนาการหรือเกิดการเรียนรู้ได้มากน้อย

เพียงใด พัฒนาการเหล่านี้เป็นสิ่งบ่งชี้ถึงความมุ่งมั่น ตั้งใจ และการมีความมานะอดทนในการเรียนรู้ สอดคล้องกับผลการวิจัยของ สันติสุข กฤตการ [8] ที่พบว่า การประเมินผลการถ่ายทอด ผู้ถ่ายทอดจะประเมินจากความสามารถในการทำงาน เช่น ทำได้ถูกต้องหรือไม่ ใช้เครื่องมือถูกต้องหรือไม่ และประเมินผลจากคุณภาพของผลงานสำเร็จ เช่น รูปทรงความสวยงามและยังสอดคล้องกับผลการวิจัยของ สมบูรณ์ ทำนอง [7] ซึ่งพบว่า การประเมินผลการถ่ายทอด มีการประเมินผลจากการฝึกทุกขั้นตอนจากผู้รับการถ่ายทอดเอง ในรายละเอียดทุกขั้นตอนเป็นการประเมินผลในระหว่างฝึกจัดทำชิ้นงานและหลังจากชิ้นงานสำเร็จ มีการเปิดโอกาสให้ผู้รับการถ่ายทอดมีส่วนร่วมในการวิจารณ์ผลงานของตนเอง เพื่อให้เกิดการเรียนรู้จุดดี จุดด้อย และเป็นแนวทางในการพัฒนาหรือแก้ไขให้ดีขึ้นพร้อมกันนี้ได้กล่าวชมเชยในความพยายามซึ่งเป็นการสร้างความเชื่อมั่นต่อความสามารถของตนเองอันเป็นการสร้างแรงจูงใจและทัศนคติที่ดีต่องานอาชีพ ส่วนการประเมินผลการถ่ายทอดของผู้รับ การถ่ายทอดที่มาเรียนรู้ใหม่นั้น ใช้วิธีการประเมินผลเฉพาะคุณภาพของงานเป็นสิ่งสำคัญ และเมื่อมีความชำนาญมากขึ้นก็มีการเพิ่มการประเมินผลเรื่องปริมาณของงานร่วมกันด้วย

7. ข้อเสนอแนะ

การออกแบบลวดลาย : การถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นของช่างเครื่องเงิน อำเภอเขวาสินรินทร์ จังหวัดสุรินทร์ เป็นการศึกษาวิจัยเพื่อให้ได้ทราบถึงแนวคิดและวิธีการออกแบบลวดลายและการถ่ายทอดภูมิปัญญาการออกแบบลวดลาย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังนี้ คือ

7.1 ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

7.1.1 สถาบันการศึกษาที่เปิดสอนทางด้านการออกแบบ และศิลปะอาจจะนำเนื้อหาสาระที่เกี่ยวข้องไปปรับประยุกต์ใช้ในการเรียนการสอนทางด้านการออกแบบผลิตภัณฑ์เครื่องประดับให้เหมาะสมกับเนื้อหาในบทเรียนที่ได้จัดการเรียนการสอนในปัจจุบัน

7.1.2 หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมและฝึกอบรมอาชีพอาจจะนำความรู้ที่ได้จากผลการวิจัยไปประยุกต์ใช้ในการส่งเสริมและฝึกอบรมการออกแบบเครื่องประดับได้

7.2 ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยในครั้งต่อไป

7.2.1 ควรมีการส่งเสริมและสนับสนุนให้ทำการวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาตลาดและรูปแบบเครื่องประดับเงินที่มีความต้องการของผู้บริโภคให้มากยิ่งขึ้น

7.2.2 ควรมีการส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการศึกษาวิจัยในสิ่งที่เกี่ยวข้องกับสาเหตุหรือปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อการประกอบอาชีพช่างเครื่องเงิน

8. เอกสารอ้างอิง

- [1] ชูเกียรติ์ สีสุวรรณ.(2535).ระบบการเรียนรู้ที่มีอยู่ในท้องถิ่นชนบทภาคเหนือ. เชียงใหม่ : ม.ป.พ.
- [2] ธิดิมา ทิพย์สังวาล. (2544) กระบวนการถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นในการผลิตอุตสาหกรรมเครื่องปั้นดินเผาตำบลทุ่งหลวง อำเภอคีรีมาศ จังหวัดสุโขทัย. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. มหาวิทยาลัยนเรศวร
- [3] ภานุพงศ์ จงขานสิทธิ์. การศึกษากระบวนการถ่ายทอดความรู้และทักษะการทำภาชนะเครื่องเงินของช่างเครื่องเงินในเขตจังหวัดเชียงใหม่. วิทยานิพนธ์ การศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- [4] วาสนา ชาวหา. (2533). สื่อการเรียนการสอน. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- [5] วิเชียร เกตุสิงห์. (2524). หลักการสร้างแล้ววิเคราะห์เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: เจริญผล.
- [6] วิรุณ ตั้งเจริญ และ วรณรัตน์ อินทร์อำ. (2540). ศิลปะประถมศึกษา. กรุงเทพฯ : สารศึกษา.
- [7] สมบูรณ์ ทำนอง. (2540). กระบวนการฝึกลูกมือช่างงานหัตถกรรมในชุมชนเมือง. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม., มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- [8] สันติสุข กฤดากร. (2541). การศึกษาการถ่ายทอดภูมิปัญญาด้านศิลปวัฒนธรรมพื้นบ้าน อำเภอหลังสวน จังหวัดชุมพร. วิทยานิพนธ์ ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- [9] สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ. (2537). การใช้และพัฒนากระบวนการถ่ายทอดวัฒนธรรมท้องถิ่น. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภา.
- [10] สุภางค์ จันทวานิช. (2531). วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- [11] สุภาพ วาดเขียน. (2525). เครื่องมือวิจัยทางสังคมศาสตร์ ลักษณะที่ดี ชนิด และวิธีหาคุณภาพ. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.
- [12] สุวิมล ติรกานันท์. (2543). ระเบียบวิธีวิจัยทางสังคมศาสตร์ : แนวทางสู่การปฏิบัติ (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- [13] อ้อยทิพย์ พลศรี. (2545). การออกแบบตลาด. โครงการตำราเฉลิมพระเกียรติฯ สงขลา : สถาบันราชภัฏสงขลา.